

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

галузі знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 073 Менеджмент

освітньо-наукової програми Менеджмент організацій та видів діяльності

Силабус нормативного освітнього компонента «ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент, за освітньо-науковою програмою Менеджмент організацій та видів діяльності.

Розробник: Борецько Ю. Г., професор кафедри політології та публічного управління, доктор філософських наук, професор

Силабус погоджено

Гарант ОНП Менеджмент організацій
та видів діяльності:

Олеся ТОЦЬКА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри політології та публічного управління
протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Василь БУСЛЕНКО

I. Опис освітнього компонента

І. Освітній компонент		
Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Очна (денна) форма навчання	07 Управління та адміністрування	Нормативний
		Рік навчання 1
Кількість годин / кредитів 150/5	073 Менеджмент	Семестр 1-ий, 2-ий
		Лекції 46 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Менеджмент організацій та видів діяльності	Практичні 20 год.
		Самостійна робота 74 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік, екзамен
Третій (освітньо-науковий)		
Мова навчання		Українська
Сторінка курсу в Moodle		https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2638

II. Інформація про викладача

Борейко Юрій Григорович

Науковий ступінь – доктор філософських наук

Вчене звання – професор

Посада – професор кафедри політології та публічного управління

Контактна інформація викладача:

Телефон: 0990771753

Електронна пошта: Boreyko.Yuriy@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: просп. Волі, 13, корпус В ВНУ імені Лесі Українки

Дні занять розміщено на: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Силабус освітнього компонента «Філософія та методологія науки» складено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Силабус містить два змістових модулі: 1) Наука в контексті соціокультурного розвитку людства; 2) Методологічна складова науки. Вивчення освітнього компонента здійснюється протягом першого і другого семестрів. Освітній компонент є нормативним і розрахований для здобувачів денної форми навчання.

Предметом вивчення освітнього компонента є теоретико-методологічні засади феномену науки. Засвоєння навчального матеріалу передбачає розуміння феномену пізнавальної діяльності людини, специфіки та форм наукового пізнання, фундаментальних понять і методологічних засад філософії пізнання на основі дотримання принципів об'єктивності, толерантності, світоглядного плюралізму.

2. Пререквізити і постреквізити освітнього компонента

Постреквізити: З урахуванням матеріалу освітнього компонента «Філософія» опановується освітній компонент «Педагогічні основи професійно-комунікативної компетентності».

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета викладання освітнього компонента – засвоєння теоретично-методологічних та філософських учень, які визначають стан, структуру і перспективи розвитку сучасної науки, формування навичок оперування категоріально-понятійним апаратом та засвоєння вихідних засад науково-пізнавальної діяльності..

Основними **завданнями** освітнього компонента є обґрунтування необхідності підвищення

значущості наукового знання за умов ускладнення соціально-цивілізаційних процесів у сучасному суспільстві, характеристика науки як соціально-історичного явища, вивчення соціальних, організаційних, моральних та особистісно-екзистенціальних аспектів науки і наукової діяльності, з'ясування сутності методів наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки, аналіз найавторитетніших методологічних проектів науки XX ст., розкриття проблем якісної оцінки наукового знання – критеріїв, еталонів та ідеалів науки.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання:

РН04. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.

РН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	*Форма контролю / бал
Змістовий модуль 1. Наука в контексті соціокультурного розвитку людства						
Тема 1. Філософія та методологія науки: загальне окреслення і проблемне поле	18	4	2	1	7	УО (10), ДС (5), ПЗ (5) /20
Тема 2. Наука як соціально-історичне явище	18	4	2	1	8	УО (10), ДС (5), ПЗ (5) /20
Тема 3. Особливості історичного розвитку науки	20	6	2	1	7	УО (10), ДС (5), ПЗ (5) /20
Тема 4. Соціальні, організаційні, моральні та особистісно-екзистенціальні аспекти науки і наукової діяльності	18	6	2	1	7	УО (10), ДС (5), ПЗ (5) /20
Тема 5. Наука в епоху інформаційного суспільства	18	4	2	1	8	УО (10), ДС (5), ПЗ (5) /20
Разом за змістовим модулем 1	92	24	10	5	37	100
Змістовий модуль 2. Методологічна складова науки						
Тема 6. Методологічна складова науки: метод – методологія – методика	18	4	2	1	7	УО (4), ДС (2), ПЗ (2)

						/8
Тема 7. Загальнонаукова методологія та її принципи	18	4	2	1	8	УО (4), ДС (2), ПЗ (2) /8
Тема 8. Методологічні проекти науки XX ст.	20	6	2	1	7	УО (4), ДС (2), ПЗ (2) /8
Тема 9. Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки	16	4	2	1	7	УО (4), ДС (2), ПЗ (2) /8
Тема 10. Проблема якісної оцінки наукового знання: критерії, еталони та ідеали науки	16	4	2	1	8	УО (4), ДС (2), ПЗ (2) /8
Разом за змістовим модулем 2	88	22	10	5	37	40
Модульна контрольна робота						МКР/60
Всього годин / Балів	150	46	20	10	74	100

*Форми контролю: усне опитування (УО), дискусія (Д), виконання практичних завдань (ПЗ).

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота з освітнього компонента «Філософія та методологія науки» передбачає: підготовку до практичних занять відповідно до плану та графіку виконання завдань; оформлення результатів практичних завдань відповідно до плану самостійної роботи; підготовку до усіх видів контролю, зокрема оцінювання рівня та вчасності виконання завдань. Завдання самостійної роботи здобувачів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані; не мають логічних помилок. Прийом і консультування щодо виконання завдань самостійної роботи здобувачів проводяться викладачем згідно встановленого графіку.

Питання та завдання для самостійної роботи визначені відповідними темами освітнього компонента та містяться в електронному курсі у веб-середовищі системи управління навчанням Moodle: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо відвідувань занять: відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання може відбуватись в цей період в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; подачу проектних заявок на участь у програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/ukitbu>).

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру за 100-бальною шкалою. Перездача підсумкового контролю освітнього компонента проводиться у вигляді усного опитування.

Підсумковий семестровий контроль у вигляді екзамену передбачає оцінку засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи впродовж семестру та враховує бали поточного (40 балів) та підсумкового оцінювання (у вигляді модульної контрольної роботи та/або іспиту (60 балів)).

Екзамен складається у вигляді усної відповіді на питання згідно затвердженого розкладу. Екзаменаційні питання складено відповідно до структури курсу. Максимальна оцінка 60 балів.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу.

Перелік питань на екзамен

1. Феномен науки. Головні ознаки науки.
2. Основні аспекти буття науки.
3. Основні тлумачення поняття науки.
4. Суттєві ознаки науки та їх пояснення.
5. Категоріальний каркас науки та його значення для наукового знання.
6. Особливості структури наукового знання.
7. Мова науки, її особливості та значення.
8. Основні форми існування науки в сучасному суспільстві.
9. Поняття наукової революції та її основні інтерпретації.
10. Організаційні, економічні, політичні та технологічні аспекти науки.
11. Історичні аспекти функціонування науки.
12. Проблема виникнення науки в історії людства.
13. Поняття парадигми в науковому пізнанні та її використання в наукознавстві.
14. Основні наукові революції в історії людства.
15. Наука як генерація знання.
16. Наука як соціальний інститут.
17. Наука як сфера культури.
18. Істина як мета науки.
19. Критерії, еталони та ідеали науки.
20. Наукове і ненаукове знання.
21. Передумови виникнення науки.
22. Основні етапи розвитку науки.
23. Особливості класичної науки.
24. Формування неklasичної науки.
25. Постнеklasична наука як прояв постмодерну.
26. Філософія науки як нова галузь філософського знання.
27. Історія становлення філософії науки.
28. Позитивістські концепції науки.
29. Концепції методів наукового пізнання у неокантіанстві.

30. Методологічні концепції прагматизму.
31. Проблеми пізнання у контексті феноменології.
32. Герменевтика як науковий напрямок.
33. Специфіка наукового пізнання
34. Структурні компоненти науки.
35. Рівні наукового пізнання.
36. Прийоми і засоби емпіричного пізнання.
37. Специфіка та форми теоретичного рівня пізнання.
38. Метатеоретичний рівень пізнання.
39. Класифікація наук.
40. Ідеали і норми наукового пізнання.
41. Загальні характеристики сучасної науки.
42. Синергетика як нова стратегія наукового пошуку.
43. Глобальний еволюціонізм і сучасна наукова картина світу.
44. Проблема позанаукового знання.
45. Взаємозв'язок наукових і соціальних цінностей.
46. Поняття методу. Методи наукового пізнання
47. Класифікація методів наукового пізнання.
48. Загальнологічні методи наукового пізнання.
49. Методи емпіричного дослідження.
50. Поняття наукового факту та складності його інтерпретації.
51. Основні методи опрацювання фактів, оцінка їх пізнавальної ролі.
52. Поняття наукової теорії, її якісні особливості та особливості її будови
53. Методи теоретичного дослідження.
54. Форми теоретичного наукового пізнання: поняття, закон, принцип, ідея. 55. Роль гіпотези у теоретичному науковому пізнанні.
56. Метод системно-структурного аналізу в сучасній науці.
57. Поняття моделі та евристична роль моделювання в сучасній науці.
58. Системний підхід у науковому пізнанні.
59. Методологія наукового пізнання.
60. Раціональність як спосіб ставлення людини до світу.
61. Методологічна та логічна складові науки.
62. Філософія та її роль у науковому пізнанні.
63. Діалектичний і метафізичний методи мислення та дослідження.
64. Методологія наукових досліджень як прикладна теорія пізнання.
65. Динаміка науки, теоретичні моделі та закономірності розвитку.
66. Кумулятивна модель розвитку науки.
67. Діалектико-матеріалістична модель розвитку науки.
68. Проблема росту знань у К. Поппера.
69. Концепція розвитку знань Т. Куна.
70. Науково-дослідна програма І. Лакатоса.
71. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда.
72. Еволюційна модель С. Тулміна.
73. Загальні закономірності розвитку науки.
74. Основні сучасні підходи до розуміння методології науки.
75. Філософія науки як напрям філософського знання.
76. Наука як феномен цивілізації західного типу.
77. Історичні умови виникнення та поширення науки.
78. Порівняльний аналіз засад класичної та некласичної науки.
79. Поняття біфуркації, нелінійності та стохастичності в постнекласичній науці.
80. Проблематика аналітичної філософії та її концепція науки.
81. Етичні аспекти наукової діяльності. Стандарти етосу науки за Мертоном.

82. Роль евристики в сучасній науковій творчості.
83. Сутність проблемної ситуації. Основні типи проблемних ситуацій в науці.
84. Філософсько-методологічні настанови природничих наук.
85. Філософська методологія у сфері соціально-гуманітарного знання.
86. Співвідношення методу, методології та методики.
87. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання.
88. Особистість в науці.
89. Наукова діяльність ученого як професія.
90. Соціальний статус наук.

VI. Шкала оцінювання

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді заліку здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у лінгвістичну оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання результатів навчання:

60–100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені силабусом, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

1–59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у шкалу ECTS та лінгвістичну оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90 – 100	Відмінно	A	відмінне виконання
82 – 89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75 - 81	Добре	C	загалом хороша робота
67 -74	Задовільно	D	непогано
60 - 66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

Критерії оцінювання результатів навчання:

90–100 балів (відмінно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в повному обсязі, у встановлені терміни й повно виконав завдання поточного оцінювання; відповіді правильні, обґрунтовані, логічні, містять аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки та прослідковується активність здобувача працює протягом усього курсу.

82–89 балів (дуже добре): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; виконав більшу частину завдань поточного оцінювання;

відповіді здебільшого правильні, усі передбачені силабусом навчальні завдання виконані, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані.

75–81 балів (добре): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання; усі передбачені завдання виконані; деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо.

67–74 балів (задовільно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених силабусом завдань виконано.

60–66 балів (достатньо): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на прийнятному рівні, теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених силабусом завдань не виконані або виконані із значною кількістю помилок.

1–59 балів (незадовільно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Бержанір А. Л., Запорожець М. О., Кожушко Т. В. Філософія науки та інновацій: навч. посіб. Умань: Візаві, 2022. 201 с.

2. Борецько Ю. Г. Філософія та методологія науки: електронний курс освітнього компонента. Рекомендовано науково-методичною радою ВНУ імені Лесі Українки до використання в освітньому процесі (протокол № 10 від 19.06.2024 р.). URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

3. Борецько Ю. Г., Федотова Т. В. Гносеологічний потенціал наукового факту з позицій методології позитивізму. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2024. Вип. 1 (53). С. 82–87.

4. Борецько Ю. Г., Федотова Т. В. Концепти «віра» і «навернення» в сучасних філософсько-релігієзнавчих та православних теологічних інтерпретаціях. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2024. № 2 (96). С. 5–13.

5. Габович О., Кузнецов В. Огляд сучасної філософії науки. *Філософська думка*. 2022. № 1. С. 115–133.

6. Дзьобань О.П. Філософія науки: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2024. 516 с.

7. Карівець І., Кадило А. Сучасна філософія науки: теми й проблеми: навч. посіб. Львів: Новий світ-2000, 2024. 141 с.

8. Лісовська Ю. П., Лісовський П. М. Філософія науки: військово-промислові інновації. Київ: Вид-во Університет «Україна», 2022. 192 с.

9. Мельник В. П. Евристичний потенціал конструктивізму як методологічного принципу філософії науки. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2021. Вип. 36. С. 9–19.

10. Мельник В. Цивілізаційні запити та феномен науки. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 480 с.

11. Утюж І. Г. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження: навч.-метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of philosophy» (PHD). Запоріжжя : ЗДМУ, 2023. 101 с.

12. Boreiko Y., Kulakevych M. Symbolic violence in social theory of Pierre Bourdieu: Reception in the religious sphere. *Sophia. Human and Religious Studies Bulletin*. 2021. № 2 (18). С. 5–8.

Інтернет-ресурси

1. Про вищу освіту: Закон України №1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Про освіту: Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Інформаційні ресурси у цифровому репозитарії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
4. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/
5. Нормативно-правова база Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>